

A számlálhatatlan szív Asszonya.

A halál rendszerint akkor jön, amikor legkevésbé várják, de nem feledkezik meg azokról sem, akiknek élete mint félelmes iránytűt figyelni szüntelen jelenlétét. Az ilyenek számára tragikus pillanat, mikor a rettegő várást egyszerre változhatatlan valósságra váltja a rontó megérkezés. Ilyen döbbenetes pillanat de Noailles grófnőnek, a mai Európa egyik legnagyobb költőjének találkozása a Halállal. Azzal a halállal, amely a középkori költészet óta nem áradt úgy el teremtő inspiráción, mint az övén. Talán csak Ady fogható hozzá ezen a ponton. Noailles grófnő éppen úgy a halál rokonának érezte magát. Ott ólálkodott szüntelen szíve körül a nagy Hallgatag. Tudta, hogy egyszer, mikor kétségbeesett korban sikolt a tűnő ifjúság után, mint elkerülhetetlen logikai szükségszerűség, szorítja meg csont kezével ezt a szívet, tán csak hogy ezt a rettenetes kiáltást ne hallja. Magában hordta csiráit valami gyógyíthatatlan kórnak, amelynek még nevét sem találta meg a kutató tudomány. Csodálatos szépségű versekké virágzott benne a rettegés ettől az Ismeretlentől, akit szinte óráról-órára újra idézett nyugtalan képzelete. A végső dolgok áhitata, a küszöbön virrasztó válás fájdalmas szépsége reszketett ezekben a versekben. Szerette az életet, görcsösen ragaszkodott hozzá s a tőle való szakadás tragikus várása valami elragadtatott lendület lázává izzott benne. Talán csak Pascal és Bossuet szóltak a szónoki hevületnek ilyen látomásos

erejével a halálról. De nálunk — és ez a különbség a halálnak minden keresztény himnikusa és a francia költőnő közt, — a halál nem végső állomás, csak átjáró, amelyen túl új, ragyogóbb, holdogabb, magasabb rendű élet kezdődik. Noailles grófnő számára a halállal végleg lezárult minden. Még annyi remény sem pislákol számára a teljes elmulás sötét gádorában, mint azok számára, akik Dante kapuján a *Lasciate ogni speranza* döbbenetes igéje alatt beléptek.

Talán éppen ez a reménytelenség, a pogány léleknek ez a földhöz rögzöttsége tette, hogy annál határtalanabb szeretettel övezze a földi dolgokat, hogy ragaszkodó rajongásában annál több fényt, színt, illatot, varázst álmodjon beléjük. Talán azért százsorozta meg szívét és hogy annál fogékonyabb legyen minden földi benyomásra s hogy számlálhatatlan szívei közt ne ismerje ki magát a halál. Nincs költő, aki a halál árnyékában ilyen felhőtlen ragyogással, szinte hellén derűvel s mégis a hajszálnyi benyomásra is érzékeny lélek romantikájával énekelte volna az életszeretet zengő újongását. Különös költészetében a pogány hedonizmus és az askéta haláláhitat ölelkezett. Két ellentétes világ kísértette s ő ott állt a válaszfal közepén, melyeknek egyik felén bacháns örömek bontogattak szívárványfátylakat, másik felén a mulás misztikus keze tárta a semmisülés birodalmának árnykapuját.

De van költészetének más kettősége is. A szimbolizmus sejtelmes, álomszerű képgazdagságával egyszerre ő csendíti meg újra a francia

költészetben a klasszikus hellenizmust, amelynek derűs útjain előtte André de Chénier és Jean Moreas járt. Örökség volt számára ez a görög lélek. Párizsban született, román nevét (Anne de Brancovan) román apjától kapta, de anyai ágon a görög Maurocordato hercegektől származott. Ez a szárnyaló, hellén könnyedség, ez a dionysosi hevület teszi táncosan szökellővé költészetét. Ez tárja meg a szimbolizmus homályát a szabadon szálló szeleknek, akár csak Henry de Régnier-vel s éppen ez teszi annyira népszerűvé abban a francia irodalomban, amely kissé belekábult már Rimbaud és Mallarmé hermetikusságaiba. De minden görögsége mellett alapjában mégis romantikus költő. Talán az utolsó nagy lendületű a Hugók és Lamartine-ok fajtájából, akik számára kényszerűség a költészet, akiknél minden ihletből fakad. Ő maga vallotta, hogy a költő nem írja szabadon versét, hanem valamely felsőbb hatalom tollba mondja neki s hogy a szép vers megelőzi születését, mert belülről kibuzgó isteni adomány. Az ő költeményei is mindig szinte önkívület lobogásából fakadtak s mint színes zuhatagok öntötték szerte képeik, érzéseik nem apadó áradását. Papnő, aki számlálhatatlan kincs ragyogásává tépi szét lelkét, hogy ezeket a tündöklő ajándékokat szórja tulajdon lobogásának máglyáira. Ő az áldozati oltár s a láng is, melyen önmagát emészti föl — írja róla Charles du Bos.

Tele van a világ sokszerű ragyogásának dicséretével, de a természet minden változatos tündöklésében aszszonyos egocentrussággal önmagát éneklí. Panteista rajongás odaadásával oldódik fel a természetben, mámorosan rohan a fénybe mint Kelley, szilaj érzékiséggel veti magát a szépség szüntelen egymásra türemlő hullámverésébe, mint Sawnburne, de mindig és mindenütt megörzi vonzó

nőiességét s egész lírája nem más, mint ennek a női kitárulásnak véget nem érő vallomása.

Már gyermekkorában írt verseket s költészte lényegében utolsó kötetéig változatlanul ugyanaz maradt. Első kötele *Le Coeur innombrable* (A számlálhatatlan Szív) egyszerre meghódította számára a népszerűséget. A *Vivants et les Morts* s a *Les Forces éternelles* (Élők és Holtak, Az örök Erők) című kötetében emelkedett alkotó gazdagságának tetőpontjára, a *L'Honneur de Souffrir* (A Szenvedés tisztessége) a klasszikus tökéletesség érett delét jelezte. Költészte itt már hibátlan volt, mint a trianoni kertek habtestű márványai, amelyeket azonban keleti nap lángja hevített hajnalpírba. *Kállay Miklós.*

Barbara Allison : La vita de Silvio Pellico. (Mondadori kiadása, Milano.)

Az olasz irredentizmus egyik vezető csillagának, Silvio Pellico grófnak emléke művészi alkotásra sugallta Barbara Allison-t, a kiváló olasz essayista írónőt *La vita di Silvio Pellico* (Silvio Pellico élete) c. munkájával.

Giovanni Berchet, az 1820-as évek híres olasz költője mondja egy helyütt: «A költő nemcsak nemzete jelenében él, hanem multjában is». Ha ez igaz, úgy Barbara Allason kétszeres szolgálatot tett nemzetének, mert Pellico éleleírásában új emlékművet állított az olasz hazafiságnak is.

Silvio Pellico teste vézna, törekeny volt, de a lelkülete, az Égtől kapott isteni szikra, arra hivatva, hogy a kis, elnyomott, hét részre feldarabolt Olaszországot segítse a felszabaduláshoz, a függetlenséghez. Mi volt Piemont? A szárd királysággal együtt alig négy-millió kis nép, Turin fővárossal. A legnagyobb ellenség azonban Ausztria volt. A Sedlnitzkyek, Radetzkyek, Metternichek s a cseh és osztrák elnyomókból kikerült kamarilla és szoldateszka véres és középkori uralma